

Demokracija na preizkušnji

Misli in napotila za rešitev družbe, kot si jo zamišlja John Middleton Murry

Angleški novinar John Middleton Murry je za ugledno revijo *«The Listener»* med drugim napisal tudi vrsto člankov o fašizmu, komunizmu in demokraciji; v njih je globoko posegel v problematiko današnje človeške družbe ter skušal prikazati in utemeljiti pot, ki jo mora ubrati človeštvo, če hoče rešiti svojo civilizacijo. V prevodu objavljamo članek o demokraciji in socializmu

Nedavno sem razpravljal o komunizmu in fašizmu kot polizkuh, ki hočejo vsiliti človeški družbi novo socialno disciplino, da bi jo uspešno nadzorovali nad novimi viri moči. Menil sem, da oba kot odgovora na izzivanje človeka nista uspešna, ker ne pospešujeta, ampak dejansko preprečujeta napredek v smeri novega socialnega reda med narodnimi državami. Dejal sem tudi, da se je pozitivni odpor proti njima pojavil s strani ustavne demokracije.

Ustavna demokracija ima danes v nasprotju s totalitarizmom vsaj nekakšen vzorec za novi družbeni red med narodi. Je na tem, da ustvarja družbo ljudstev, v kateri vsi imajo enake pravice, ki jih je trenutno moč rešiti le s vojno, ne bodo reševali na ta način, marveč s pristankom. To vključuje postopno izgrajevanje resničnega nadnarodnega zakona. Ta zakon bi izdal predstavniki skupščine narodov. Ne bom se spuščal v podrobnosti in težave. Splošna zamisel je vsakomur zadostna.

Pomanjkanje volje

Narodna demokracija se razširja v mednarodno demokracijo. Težave se pojavljajo — kot se pojavljajo vedno pri oblikovanju vsake demokratske zamisli — popolnoma zaradi pomanjkanja volje. Do danes so bile tudi velike demokracije v najboljšem primeru le na pol soglasne s mednarodno demokracijo. Če pa je začelo demokracije več kot samo domače prepiranje, je demokracija dolžna, da se poteguje za rešitev mednarodnih sporov na podlagi resničnega pristanka, kar je nasprotna stran neposredne ali posredne arbitraže s pomočjo sile. Grem še dalje in pravim, da je nadaljnji obstoj domače demokracije zdaj odvisen od načela, da mora biti demokracija vzpostavljena med narodi.

Čeprav pa razpolaga demokracija z vzorcem za novi socialni red med narodi, ima vendarle veliko napako. Ni se poročila, da bi se upila novim virom človeške moči. Fašistična oblika totalitarizma se je prav za prav dokončno pojavila zaradi tega, ker demokracija ni uspešna, da bi se upila temu izzivanju. Demokratske vlade v Italiji in Nemčiji niso bile zadostno močne, da bi odločile nove socialne red, ki bi razvil in nadzoroval nove sile proizvodnje. Demokracija je postala družbena anarhija.

Danes torej ni zadosti, če samo apeliramo na obstoječo demokracijo, ki jo na dejavno opozicijo totalitarizma. Demokracija mora dokazati, da lahko opravi novo nalogo: to je, da s svojimi dragocnimi metodami svobodnega pristanka ustvari socialno disciplino, ki je nujno potrebna v domači družbi, seveda če nove sile niso na tem, da uničijo proizvodnjo, blaginjo in življenje samo. O tej novi, efektivni demokraciji — demokraciji z novo družbeno disciplino, nimamo nikakega vzorca. Ime, ki ji je v splošnem dajemo, je demokracija socializem ali socialna demokracija. Mi v Britaniji si trenutno prizadevamo, da bi jo dosegli.

Bistvo je v pristanku

Značilna poteza takšne družbe je, da nove socialne discipline ne dosežemo pristano, marveč s pristankom. To ni lahka, ker je odvisno od ljudi, ki svojevoljno sprejemajo omejitve nekaterih izmed najbolj cenjenih svobod v demokratski družbi — svobodi, ki jih imamo za bistvene za demokracijo samo. Presenečeni boste, kako malo so razmišljali o dejanskem ustvarjanju demokratskega socializma. Socializem je bil nekaj, kar je bilo podobno sanjam. Ko se je pojavil kot stvarnost — v sovjetskem komunizmu — številni socialisti niso marali njegovega izgleda. Demokratski socializem (so se običajno izražali) bo popolnoma drugačen. Toda mnogo del je niso mogli preiti, in sicer iz preproste razloga, ker niso mogli ugotoviti, v koliko sta demokracija in socializem dejansko lahko v skladu: to je namreč bilo odvisno od nepoznanega činstva — koliko socialne discipline bi namreč demokracija svojevoljno sprejela. To je neznanost tudi še danes. Zaradi tega so bili socialisti negotovi in so se nagibali k mišljenju, da se bodo vse tradicionalne svobodne demokracije pod socializmom nadaljevale.

Vzemimo preprost primer. Če socializem resnično pomeni javno lastnino vsakega kapitala naroda, je jasno, da bi bile svobodnice, ki so za zahodno pojmovanje demokracije resnično bistvene, takoj uničene — predvsem pa bi bila takoj uničena tudi življenjska svobodnica izražanja mnenja. Če bi izdajanje časopisov in knjig moralo postati državni monopol, bi bil svobodni družbi zadan smrtni udarec. Menim, da lahko hitro dokažemo, da parlament sam kot suvereno telo ne more več obstajati, dokler določen del kapitala in kapitalne opreme ne ostane v zasebnih rokah. Ime lahko ostane: obsegali

mer, menim, da smo na pravi poti, če imamo le zadosti poguma in družbene odgovornosti, da nadaljujemo po začetni poti. Demokratski socializem, ki ga hočemo doseči, bi bil tvorni odgovor Britanije v njenem položaju med političnim pritiskom Sovjetske zveze na eni strani in gospodarskim pritiskom Amerike na drugi. Če pa naj bo ta odgovor res odkritosrčen in razumljiv — če bomo hodili po isti poti v naši zunanji in notranji politiki — potrebuje to več moralne sile, kot pa jo razvija njena politična nihanja. To zahteva zavestno in preudarno voljo, da spremenimo svoje navade misljenja in vedenja. Spremeniti jih moramo kot narodna država. Poedini lahko spremene navade misljenja

še tisočkrat mogočnejši, kot je celo danes. Toda njegov način misljenja in vedenja se je le neznatno spremenil v razmerju do našega misljenja in vedenja, kakršno je bilo pred tem neverjetnim povečanjem njegove moči. Na domačem področju se je način misljenja in vedenja izboljšal; na mednarodnem področju pa se je strahotno izboljšal. In mednarodno izboljšanje je bolj vzemirajoče, kot pa je domače pobiljanje tolažbe. Dejansko vedenje človeka je namreč vedenje narodnih držav; postali pa so v vedenju drug do drugega mnogo bolj barbarski, kot so bili pred enim stoletjem. Dokler zaradi tega ne bo prišlo do absolutne revolucije v vedenju narodnih držav druge do druge, bo v naslednjih petih letih — največ pa desetih — človek uničil samega sebe. Če bo človek deset tisočkrat mogočnejši in če bo bolj barbarski v vedenju, pomeni to njegov gotovi propad.

Ali krščanska cerkev to preprosto stvar poudarja tako, kot je to potrebno? Mislim, da ne in se vprašujem: zakaj ne? Edini odgovori, ki jih lahko dam, so tisti: prvi, krščanska cerkev je bila narodni državni vodstvo; drugi, krščanska cerkev je bila narodni državni vodstvo; tretji, krščanska cerkev je bila narodni državni vodstvo; četrty, krščanska cerkev je bila narodni državni vodstvo; peti, krščanska cerkev je bila narodni državni vodstvo; šest, krščanska cerkev je bila narodni državni vodstvo; sedem, krščanska cerkev je bila narodni državni vodstvo; osem, krščanska cerkev je bila narodni državni vodstvo; devet, krščanska cerkev je bila narodni državni vodstvo; deset, krščanska cerkev je bila narodni državni vodstvo.

Nova prestolnica sveta

Gradbena komisija za novo prestolnico sveta je v sredo objavila razširjen program za izboljšanje zemlje, ki obdaja kraj, kateri je namenjen za bodočo prestolnico sveta na vzhodni strani Manhattana. Nove odredbe predvidevajo za sedež Združenih narodov večjo površino, kakor pa je bila prvotno določena, kar predpisujejo, da nova poslopja ne smejo biti višja od poloposlopja svetovne prestolnice. Ravno tako je v bližini novega mesta prepovedano gradnja pivovar, parnih kupa, plašnih dvoran ter raznih vrst hiš, ki so na nesprotno dovoljena gradnja stanovanjskih hiš ter poslopj za urade.

Skrb za prihodnost

To povzroča pomembnost, da bi morali videti težavni položaj človeštva v največji neposrednosti in jasnosti. Ponovili bomo elemente problema. Človek je postal v kratkih sto letih še tisočkrat mogočnejši, kot je bil v obdobju, ki si ga ne upamo omisliti z daljšimi časovi, kot je deset let, bo morda postal

Arthur Vandenberg

Senator Arthur Vandenberg iz Michigana, ki je pred kratkim postal sedmi predsednik senata, je nekdo, katerega, da je posvetil vse svoje delovanje za popolno izolacionizem Združenih držav, je pred nekaj leti postal najmočnejši zagovornik mednarodnega sodelovanja v sklopu republikanske stranke. Dolgoletni zagovornik naprotne zunanje politike pokojnega predsednika Roosevelta senator Vandenberg je zdaj prebrat, da se morajo Združene države aktivno udeležiti organizacije, ki naj bi svetu zagotovila mir.

Arthur Vandenberg se je rodil leta 1884 v Grand Rapids v Michiganu. Na noge se je postavil sam, kot toliko drugih Američanov. Delati je prišel, ko je imel 9 let in to potem, ko je ob izgubi tovarne, katere lastnik je bil Arthur, postal brezposeln, ni pa v prostem času posvil študirati. Leta 1900 je diplomiral na vzhodni strani v Michiganu. Kljub študiju pa je še nadalje delal v uradu *«Grand Rapids Herald»*, kjer je bil nastavljen kot dežurni in kmalu nato postal urednik. Z 22 leti je postal ravnatelj časopisa; kmalu na tem pa je vstopil v glavni republikanski odbor države Michigan.

Med prvo svetovno vojno je imel Vandenberg večje število govorov v prid *«Posojilu svobode»*. Ob koncu vojne je bil med najbolj čislanimi člani republikanske stranke. Leta 1920 je podprl kandidato Warren G. Hardinga za predsednika konference.

Vandenberg je sestavljal *«Klone»*, ki je bil različen od tistega, ki ga je zagovarjal predsednik Woodrow Wilson. Po smrti senatorja Woodridgea Ferrija je Vandenberg prevzel njegovo mesto do konca zakonodajne dobe; leta 1926 pa so ga izvolili za senatorja. Leta 1923 leta, ki je sledilo največjemu volitvenemu uspehu demokratske stranke, je bil eden redkih republikanskih senatorjev, ki so bili znova izvoljeni. Njegovo ime je zaslovelo leta

Najnovejši britanski letalonosilec Triumph so ob priliki Tedna zmage postavili na razpolago občinstvu, da jo je moglo dobera ogledati. V ozadju obrisi mesta Southamptona

Evropska tehnika

Preko najdaljše britanske reke Severn, ki teče po zahodni Angliji, bodo začeli graditi največji vlesedi most v Evropi. Most bo največji celotni tovornemu prometu ter bo v celoti stal okoli 7.500.000 funtov sterlingov.

Poleg glavnega inženirja prometnega ministrstva bo izvedba tega načrta največje važnosti za južni Wales ter bo predstavljala bliser tovrstnih evropskih gradenj.

Načrte so s splošnim popisom vseh del že objavili. Osebnosti lok bo imel 900 metrov razpote in bo zaradi tega največji v Evropi. Po dolžini ga bo prekašal edini lok vsehga mostu Golden Gate v San Franciscu, ki je dolg 1660 metrov. Obliko vsehga mostu so izbrali zaradi tega, da most ne bo oviral ladijskega prometa po rečnem toku. Nosilnost mostu bo znašala 180 ton.

Poleg osebnega loka bosta še dva stranska loka, od katerih bo vsak dolg okoli 300 metrov. Prostor med sedmim tokom in mostom, ki bo na razpolago rednemu prometu, bo vskok v sredini 36 metrov in ob obeh straneh 33 metrov. Steba, ki bosta nosila glavne vrvi, bosta jeklena ter bosta stala na podstavkih iz ojačenega cementa. Nad vodno gladino se bosta vzpenjala po 135 metrov visoko.

Za vozila bodo zgradili dvojce cestice, ki bosta široki vsako po 7 metrov; tudi kolese bosta imeli dvojce posebnih poti v širini po 2,75 metra, medtem ko bodo pešci mogli uporabljati dva hodnika, ki bosta široka po 1,62 metra. Zaradi povečave cestnega omrežja bodo morali zgraditi tudi posebno novo cesto, ki bo dolga 15 kilometrov.

Ubrane in lepe oblike

Menijo, da bodo mogli most izrediti prometu v približno starih ali letih. Mostna konstrukcija bo zelo preprosta in izbrano lep oblik ter sorazmerji. Končni načrt bodo morali predložiti posebnim komisijam, ki jo bodo sestavljali umetniki in kritiki. V južni konci mostu bodo vedeli umetniški izdelan grad Wales, medtem ko bodo na severni konci vdelali angleški državni grb.

Do zdaj so morali vsi cestni promet proti južnemu Walesu usmerjati

Kongres mednarodnega prava

Pred pol leta je bil v Cambridgeu pod okriljem Združenja mednarodnega prava 41. kongres mednarodnega prava; to je bil prvi kongres po letu 1938. Zborovanje pod predsedstvom lorda Porterja je prisostvovalo približno 300 odvetnikov, ki so prišli ne samo iz držav Združenih narodov, temveč tudi iz Švedske, Švice in Madžarske.

Naravno je, da so se razprave tičkale predvsem vprašanji, ki zanimajo odvetniški stan. Toda dejstvo, da je takšen kongres sploh bil, prav tako kot dalekoosežnost obravnavanih vprašanj, vse to ima pomen, ki daleč presega območje odvetniškega stanu. Razen izvenitnih vprašanj zasebnopravnega značaja — kot na primer ločitveno pravo in vzajemno priznavanje sodnih odločitev — so se pojavile na dnevnem redu tudi druge zadeve, kot na primer sedanja oblika ustavnih listine Združenih narodov in stremeljenje za morebitnimi spremembami, vpliv ustanovne listine na razvoj mednarodnega prava s posebnim ozirom na značaj zakonodajne, mandatna osemnja in enačini za brzanje duha napadalnosti.

Govorniki so kritizirali ustanovno listino Združenih narodov. Izkazalo se je, da so vsi soglasni v zahtevi, da bi bilo treba ustanovno

listino dopolniti s mednarodno listino o človeških pravicah. Toda brez oziroma na izjavo o boljši bodočnosti, zbrani zastopniki niso mogli poglobiti na izkušnje nedavne preteklosti, na podlagi katerih so vsi čutili potrebo, da je treba zaščititi ljudem pravico do življenja, pri čemer so označili za zločin iztrebljanje posameznih razredov ali narodov v masah. Govornik, ki je obravnaval vprašanje neavtentičnosti, ki trdi, da je po pariškem dogovoru, ki postavlja vojno izven zakona, in po ustanovni listini Združenih narodov, ki je dolžna za različne narode dolžnost skupne obrambe proti oboroženemu napadu, postala neavtentičnost zastarela stvar. Drugi govorniki — predvsem Švicarji — so spretno branili vlogo, ki bi jo mogle imeti tudi še v bodočnosti neavtentične države. Pri razpravi o načelih brzanja duha napadalnosti, ki je veljelo govornikov, ki jim je bila v veljem spominu izkušnja z nacistično Nemčijo, izjavila svojo naklonjenost mednarodni zakonodaji, ki bi se borila proti udeleževanju, ki bi bilo sposobno ustvarjati pasivnost in pomanjkanje zaupanja med narodi in ljudstvi, in sicer predvsem z uporabo sodobnega orožja v obliki propagande.

Ena izmed sprejetih resolucij se je nanašala na vprašanje sodstva za mednarodne zločine, ki je zamislil, za katero se že dolgo bori Združenje za mednarodno pravo. Resolucijo so predali posebnemu odboru. V neki drugi resoluciji so zbrani zastopniki izjavili svojo zaskrbljenost v zvezi s dejstvom, da v današnji dobi nobena stvar ne more jamčiti trajnega miru. Zaradi tega so se obrnili s pozivom na razumnost vladajočih.

Cetudi se ne oziramo na stvarni značaj teh zaključkov, je vendar dejstvo, da so priredili konferenco za mednarodno pravo — predvsem pa v Veliki Britaniji — velikega simboličnega pomena, zlasti če se spomnimo starega gesla *«inter arma silent leges»* — med vojno zakoni ne veljajo. Gotovo je, da tega pregovora ne moremo pustiti veljati brez izvestnih sprememb. Tudi za primer vojne so dolžni nekaj praviti. Ker so se pregrešili proti temu zakonu in pravilu o vodenju vojne ne glede na dejstvo, da so sprožili napadalno vojno, so morali vojske nacistične Nemčije odgovarjati za svoja dejanja pred sodiščem v Nürnbergu. Zdi se, da je vojna končala, so spet stopili v polno veljavo mednarodni zakoni. Mednarodni zakon in mednarodni mir sta v medbojni zvezi. Mednarodni zakon skuša ohraniti mir in preprečiti vojno.

Nauki Huga Grotiusa

Velika Britanija je kot pomorska država, katere ladje so pristajale na tujih obalah in katere odnose z drugimi narodi so bili številni, kmalu spoznala potrebo, da mora imeti na razpolago zakone, ki naj urejajo odnose med različnimi državami. Nauke Huga Grotiusa, očeta sodobnega mednarodnega prava, so v Veliki Britaniji radostno sprejeli. Ena izmed najvažnejših ustanov za mednarodno pravo, ki niso njegovo ime, ima svoj sedež v Londonu. Anglični, so profesor Westlake in lord Phillimore, so v obliki meri prispevali k napredku znanosti na področju mednarodnega prava. Univerzitetni profesorji kot sir MacNair, ki so ga nedavno izvolili na skupščini Združenih narodov za sodnika mednarodnega sodišča, profesor Lauterpacht, profesor Brerly in prof. Keeton so med najvažnejšimi sodobnimi osebnostmi na popriku mednarodnega prava.

Stare angleške univerze v Cambridgeu in Oxfordu niso med vojno samo nadaljevale s svojim visokim vzgojnim poslanstvom, temveč so dale zaščito tudi mnogim solam in znanstvenim zavodom, ki so bili prisiljeni iskati varno mesto pred vojnimi strahotami.

Samo Velika Britanija se je polnih šest let borila — sama temo stanjanja na svojem otoku — proti tistim, ki so izjavili, da mednarodnega prava ni. Vendar se je po končani vojni Velika Britanija — ne glede na to, da je bila zmagovalka — med prvimi podprla govor razširjanje zelo visoko cenijo, ker so prepričani, da je ameriškomu ljudstvu samo v korist.

Mož volje in razuma

Mož volje in razuma

Mož volje in razuma

Mož volje in razuma

Mož volje in razuma

Mož volje in razuma

Mož volje in razuma

Mož volje in razuma

Mož volje in razuma

Mož volje in razuma

Mož volje in razuma

Mož volje in razuma

Mož volje in razuma

Mož volje in razuma

IZLETI PO JULIJSKI KRAJINI

Odelek velike avtomobilske ceste v okrožju Los Angelesa dobro prikazuje vse odlike, ki jih imajo no-
ameriške ceste: cestni odcepi so dvignjeni; promet v različne smeri je popolnoma ločen; posamezne
smeri so označene s črno ali belo barvo.

